

**Matusiak, Mariola / Rakowski, Witold
/ Żurowska-Wiatr, Ewa**

**Działania lokalne na rzecz osób
niepełnosprawnych : (na przykładzie
powiatu grodziskiego)**

Rocznik Żyrardowski 5, 399-430

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Mariola Matusiak
Witold Rakowski
Ewa Żurowska-Wiatr

Działania lokalne na rzecz osób niepełnosprawnych (na przykładzie powiatu grodziskiego)¹

Wstęp

Wraz z zachodzącym procesem starzenia się społeczeństw, wzrostem motoryzacji, zmniejszaniem się odporności organizmów na stresy, na postępującą degradację środowiska naturalnego, prowadzenie mało aktywnego pod względem fizycznym trybu życia, pomimo postępu w medycynie², coraz większy jest odsetek wśród ludności osób niepełnosprawnych. W przeszłości niepełnosprawność była spowodowana odniesionymi ranami w czasie wojen, walk, ciężkiej pracy fizycznej i uleganiu wypadkom w pracy. Współcześnie inwalidztwo fizyczne i psychiczne ma inne podłoże. W każdym razie niepełnosprawność i jego narastanie stwarza poważny problem społeczno-ekonomiczny. Chodzi o to, żeby osoby te nie były wykluczone z życia społecznego, gospodarczego, politycznego, kulturalnego. Niepełnosprawności nie da się wyeliminować, ale zadaniem państwa, władz samorządowych, szczególnie na szczeblu lokalnym jest takie zorganizowanie przestrzeni i życia by osoby niepełnosprawne miały dostęp do różnych form działalności na równi z osobami sprawnymi. Ze względu na to, że większość potrzeb ludności zaspokajana jest w środowisku lokalnym,

¹ Jest to skrót pracy licencjackiej Marioli Matusiak napisanej pod kierunkiem dr Ewy Żurowskiej-Wiatr w Wyższej Szkole Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie w 2005 r. Do druku przygotował W. Rakowski.

² Postęp ten powoduje ratowanie ludzkiego życia zarówno wśród noworodków, dzieci, jak i osób dorosłych. Przy niskim stanie medycyny wiele z osób zapadających na różne schorzenia lub choroby by umarło. Ogromny postęp jaki nastąpił w ratowaniu ludzkiego życia powoduje, że część z osób chorych odzyskuje w pełni zdrowie, a część pozostaje niepełnosprawna na skutek dużego uszczerbku fizycznych i witalnych sił.

pragniemy na przykładzie powiatu grodziskiego przedstawić jak samorząd powiatowy i działające na jego terenie instytucje jemu podległe i nie podporządkowane bezpośrednio samorządowi powiatowemu działają na rzecz osób niepełnosprawnych i włączają je w życie społeczności lokalnych.

Artykuł dzieli się na trzy części. Część pierwsza obejmuje charakterystykę osób niepełnosprawnych w powiecie na tle województwa i kraju. Druga część poświęcona jest działaniom instytucji lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych. W części trzeciej przedstawiono planowane zamierzenia władz lokalnych na rzecz uaktywnienia osób niepełnosprawnych.

Problem osób niepełnosprawnych ma już w Polsce bogatą literaturę³ niemniej jednak zagadnienie to jest na tyle ważne, że warto podzielić się działalnością władz lokalnych powiatu, leżącego w strefie podmiejskiej Warszawy i odpowiedzieć na pytanie, czy zakres działań w tej kwestii jest wystarczający, by osoby niepełnosprawne poczuły się usatysfakcjonowane.

Skala problemu

Według narodowego spisu ludności przeprowadzonego na dzień 20 maja 2002 r. z ogółu ludności pow. Grodziskiego, wynoszącego 74,3 tys. osób, niepełnosprawnych było 9208, z tego 4335 mężczyzn i 4873 kobiety. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu wynosił 12,4%, to jest nieco więcej niż w całym województwie mazowieckim (11,3%) i nieco mniej niż w Polsce (14,3%). Względnie więcej osób niepełnosprawnych jest na wsi niż w miastach (tab. 1), przy czym najwięcej w gminie Baranów i Jaktorów, a najmniej w Podkowie Leśnej.

Warto zauważyć, że w gminie wiejskiej, ale typowo podmiejskiej jaką stanowi Grodzisk Maz., udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców jest znacznie niższy aniżeli w mieście Grodzisk Maz. Przestrzenne zróżnicowanie udziału osób niepełnosprawnych zarówno na wsi jak i w miastach powiatu grodziskiego jest znaczne, o czym świadczą dane dotyczące właśnie gminy wiejskiej Grodzisk Maz. z jednej strony a z drugiej gminy Baranów i Jaktorów.

³ Na ten temat znajdzie czytelnik wiele artykułów i odnośnik do literatury w czasopiśmie pt. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, wydawcą którego jest Krajowa Izba Gospodarczo-Rehabilitacyjna.

Tabela 1. Osoby niepełnosprawne (ON) w poszczególnych gminach pow. grodziskiego w 2002 r.

Gmina	Ludność ogółem	Osoby niepełnosprawne (ON)			% ON w liczbie mieszkańców
		Razem	Mężczyźni	Kobiety	
Grodzisk Maz. miasto	25802	3895	1312	1583	15,1
wieś	9259	899	450	449	9,7
m. Milanówek	15194	1705	787	918	11,2
m. Podkowa Leśna	3697	355	142	213	9,6
gm. Jaktorów	9575	1632	813	819	17,0
gm. Baranów	4846	887	413	474	18,3
gm. Żabia Wola	5909	835	418	417	14,1
Razem miasta	44693	4955	2241	2714	11,1
Razem wieś	29589	4253	2094	2159	14,4
Razem powiat	74282	9208	4335	4873	12,4

Źródło: w tej tabeli i następujących – jeżeli nie podano innego źródła – obliczenia własne na podstawie: *Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, US w Warszawie, Warszawa 2003.*

Różnice te są także znaczące między mieszkańcami miast Grodzisk Maz. i Podkowa Leśna. Spowodowane są strukturą wieku ludności, poziomem wykształcenia i charakterem wykonywanej pracy. Wyższy odsetek osób niepełnosprawnych wśród ogółu mieszkańców danej gminy pociąga konieczność ponoszenia przez samorząd wyższych kosztów związanych z dostosowaniem przestrzeni i obiektów budowlanych jak też rynku pracy do wymogów tych osób. Należy nadmienić, że wśród ogółu osób niepełnosprawnych w zdecydowanej większości to osoby niepełnosprawne prawnie⁴ (85% w powiecie), a tylko 15% niepełnosprawne biologicznie⁵.

Cechą charakterystyczną osób niepełnosprawnych w pow. grodziskim jest duży udział osób będących w wieku poprodukcyjnym (41,4%), a niewielki w wieku przedprodukcyjnym (3,7%). Zatem osoby w wieku produkcyjnym (tab. 2) stanowiły nieco więcej niż połowę (53%) ogółu niepełnosprawnych, przy czym w zdecydowanej większości byli to ludzie w wieku niemobilnym, a więc mieszczący się w przedziale wieku 45–64 lata. A zatem z punktu widzenia samorządu powiatowego osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym stanowią najważniejszy problem ekonomiczno-społeczny jak też etyczny, ponieważ w tym wieku osoby te chcą się realizować poprzez pracę a jej zapewnienie jest dosyć trudne ze względu na

⁴ Są to osoby posiadające orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony.

⁵ Są to osoby nie posiadające orzeczenia, ale mają całkowitą lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

Tabela 2. Struktura wieku osób niepełnosprawnych

Gmina	Wiek				Razem
	przedprodukcyjny ^{a)}	produkcyjny		poprodukcyjny ^{d)}	
		mobilny ^{b)}	niemobilny ^{c)}		
Grodzisk Maz.	151	563	1511	1569	3794
Milanówek	63	206	631	805	1705
Podkowa Leśna	16	25	112	202	355
Jaktorów	48	220	680	684	1632
Baranów	33	118	360	376	887
Żabia Wola	26	116	337	356	835
Razem powiat	337	1248	3631	3992	9208

Wyjaśnienia:

- a) wiek przedprodukcyjny obejmuje osoby w wieku 0–17 lat;
 b) wiek mobilny produkcyjny - „ - „ - „ - „ - „ - 18–44 lat;
 c) wiek niemobilny produkcyjny obejmuje osoby:
 mężczyźni w wieku 45–64 lat,
 kobiety - „ - „ - 45–59 lat;
 d) wiek poprodukcyjny:
 mężczyźni w wieku 65 lat i więcej,
 kobiety - „ - „ - 60 lat i więcej.

występującą skalę bezrobocia, a osoby niepełnosprawne mają utrudnioną dostępność do uzyskania jakiegokolwiek pracy i nie zawsze władze samorządowe są w stanie ułatwić ich zatrudnienie. Warto zwrócić uwagę, że w Podkowie Leśnej, wśród osób niepełnosprawnych, jest więcej w wieku poprodukcyjnym niż produkcyjnym, a w Milanówku te subpopulacje są wyrównane. W pozostałych gminach przeważały osoby w wieku produkcyjnym nad poprodukcyjnymi.

Z ogółu osób niepełnosprawnych prawnie, liczących 16 lat i więcej 53% tej subpopulacji miało orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dalsze 26% miało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności i 21% o lekkim stopniu niepełnosprawności⁶.

Jeśli chodzi o schorzenia, jakie powoduje niepełnosprawność osób w wieku 16 lat i więcej to przedstawiają się one następująco⁷:

układ krążenia	– 29,9%
narządy ruchu	– 9,6%
psychiczne	– 9,0%
neurologiczne	– 13,7%
upośledzenie	– 6,0%
nowotwory	– 5,9%
inne	– 25,9%

⁶ Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

⁷ Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Osoby niepełnosprawne charakteryzują się względnie niskim poziomem wykształcenia, mianowicie z ogółu osób liczących 13 lat i więcej wykształcenie:

– wyższe	4,3%	(osoby sprawne odpowiednio 12%)
– policealne	2,4%	(- „ - - „ - 4%)
– średnie	22,8%	(- „ - - „ - 32%)
– zasadnicze zawodowe	21,3%	(- „ - - „ - 22%)
– podstawowe ukończone	41,2%	(- „ - - „ - 28%)
– podstawowe nieukończone	7,8%	(osoby sprawne 3%)
– niest ustalony poziom wykształcenia	0,2%	(osoby sprawne 1%)

Względnie wyższym poziomem wykształcenia charakteryzowały się osoby zamieszkałe w miastach, szczególnie mieszkańcy Podkowy Leśnej. Jednakże poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych powiatu grodziskiego jest nieco wyższy niż średnio w Polsce tej populacji.

Aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych w powiecie jest stosunkowo niska, a mianowicie aktywnych zawodowo było 1572 osoby (w tym 934 mężczyzn), pracujących 1267 (w tym 748 mężczyzn), bezrobotnych było 297 (w tym 187 mężczyzn) a zatem zdecydowana większość to osoby bierne zawodowo (7636 w tym 3397 mężczyzn).

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Maz. liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych przedstawiała się następująco:

2001 r.	58	w tym z prawem do zasiłku	6
2002 r.	82		3
2003 r.	94		5
2004 r.	97		6

A więc liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych wzrastała, a prawo do zasiłku miała ich niewielka liczba. W 2004 r. było 38 osób niepełnosprawnych, poszukujących pracy. Były to głównie osoby w wieku 50–59 lat charakteryzujące się wykształceniem średnim zawodowym (34%) oraz podstawowym (26%) z tego większość to mężczyźni. Dane te wskazują, że wśród osób niepełnosprawnych mało jest takich, które są bezrobotnymi i poszukującymi pracy. Niemniej jednak dotyczy to takiej społeczności, która wymaga szczególnego wsparcia, ponieważ osoby te dotknięte są nie tylko bezrobociem, ale cierpią na różnorodne choroby, a mianowicie⁸:

⁸ Rozmiar zjawiska niepełnosprawności w powiecie grodziskim i struktura najczęściej występujących schorzeń, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, maj 2005.

– neurologiczne	– 20 osób
– dysfunkcje narządów ruchu	– 16
– psychiczne	– 14
– układu krążenia i oddechowego	– 7
– wzroku	– 6
– słuchu	– 4
– upośledzenia umysłowego	– 2
– inne	– 26

Praca zawodowa, przebywanie w środowisku innych ludzi mogą ulżyć nie tylko w cierpieniu, ale także pomóc zapomnieć o tym, że jest się niepełnosprawnym zwłaszcza, jeżeli to dotyczy osób młodych nie tylko fizycznie, lecz także młodych duchem.

Organizacje wspomagające osoby niepełnosprawne

W powiecie grodziskim (jak też na terenie innych powiatów) pomocy niepełnosprawnym udzielają:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- placówki służby zdrowia.

Są to instytucje, które z mocy prawa powinny udzielać pomocy osobom niepełnosprawnym. Prócz tych instytucji są jeszcze inne, których działalność na rzecz osób niepełnosprawnych nie jest obligatoryjna, ale jest świadczona w formie charytatywnej. Należy tu wymienić:

- parafie rzymsko-katolickie, związki wyznaniowe,
- placówki oświatowe,
- organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia,
- osoby prywatne.

Według stanu z marca 2004 r. takich organizacji było 31 (tab. 3), w tym 11 miało swoją siedzibę w Milanówku, 12 w Grodzisku Maz., 4 w Podkowie Leśnej, 3 w gm. Jaktorów.

Tabela 3. Organizacje i Stowarzyszenia pozarządowe oraz osoby fizyczne działające na terenie powiatu grodziskiego na rzecz osób niepełnosprawnych

Lp.	Nazwa Organizacji, Stowarzyszenia, imię i nazwisko osoby fizycznej	Adres siedziby
1	Towarzystwo Przyjaciół Integracyjnych Szkół Podstawowych	05–822 Milanówek ul. Spacerowa 3
2	Polskie Towarzystwo Terapii Fizycznej	05–825 Grodzisk Maz. ul. Kopernika 7 m 11
3	Stowarzyszenie „Pomoc ku Samopomocy Środowiskowej”	05–822 Milanówek ul. Grudowska 17
4	Milanowskie Towarzystwo Edukacyjne	05–822 Milanówek ul. Brzozowa 1
5	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych	05–825 Grodzisk Maz. ul. 11 Listopada 3
6	Stowarzyszenie Repatriantów „Ojczysty Dom”	05–807 Podkowa Leśna ul. Parkowa 19 m 1
7	Stowarzyszenie Promocji Zdrowego Trybu Życia	05–807 Podkowa Leśna ul. 1. Maja 39
8	Stowarzyszenie Współpracy Lokalnych Mediów Informacyjnych	05–822 Milanówek ul. Piasta 12
9	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom Powiatu Grodziskiego	05–822 Milanówek ul. Sportowa 5
10	Klub Rodziny przy Parafii Św. Krzysztofa w Podkowie Leśnej	05–807 Podkowa Leśna ul. 1. Maja 7
11	Stowarzyszenie „Młodzi dla Milanówka”	05–822 Milanówek ul. Piaski 20
12	Stowarzyszenie Rozwoju Inicjatyw Lokalnych	96–314 Baranów Żaby 10
13	Stowarzyszenie Komitet Budowy Szkoły Św. Teresy i Gimnazjum Św. Hieronima w Podkowie Leśnej	05–807 Podkowa Leśna ul. Modrzewiowa 41
14	Fundacja Osób Niepełnosprawnych Ruchowo „Godne Życie”	05–825 Grodzisk Maz. ul. Chrzanowska 2
15	Polski Związek Niewidomych, Koło Terenowe w Grodzisku Maz.	05–825 Grodzisk Maz. ul. Bartnika 24
16	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej, Dom Opiekuńczo-Wychowawczy	05–822 Milanówek ul. Piasta 5
17	Akcja Katolicka przy Parafii Św. Anny	05–825 Grodzisk Maz. ul. Bałycka 9a
18	Stowarzyszenie „Wspólna Troska”	96–313 Jaktorów ul. Warszawska 88
19	Polski Czerwony Krzyż	05–825 Grodzisk Maz. ul. Kościuszki 32
20	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	05–825 Grodzisk Maz. ul. Kilińskiego 8
21	Fundacja Praca dla Niewidomych, Ośrodek Opracowań i Szkoleń HARPO	05–822 Milanówek ul. Piotra Skargi 3
22	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom pow. grodziskiego	05–825 Grodzisk Maz. Natolin 31
23	Kania Katarzyna	05–825 Grodzisk Maz. ul. Chlewińska 25
24	Wrocławska Jolanta	05–822 Milanówek ul. Książenicka 4
25	Stowarzyszenie „Ekointegra”	05–825 Grodzisk Maz. Pl.Kr.Zygmunta Starego 9

Lp.	Nazwa Organizacji, Stowarzyszenia, imię i nazwisko osoby fizycznej	Adres siedziby
26	Fundacja Promocji Kultury wśród Dzieci i Młodzieży „ESSENTIA”	05–825 Grodzisk Maz. ul. Limanowskiego 16
27	Fundacja Dzieciątka Jezus	05–822 Milanówek ul. Warszawska 53
28	Stowarzyszenie „Bezpieczne Miasto i Gmina”	05–825 Grodzisk Maz. ul. Kilińskiego 8B
29	Stowarzyszenie na rzecz Edukacji Regionalnej i Rozwoju Twórczości „Mazowieckie Inspiracje”	96–313 Jaktorów ul. Gdyńska 73
30	Towarzystwo Przyjaciół Jaktorowa	96–313 Jaktorów Kolonja Chylce ul. Wojska Polskiego 40
31	„Stowarzyszenie Dobroczyne”	05–822 Milanówek ul. Zakąska 13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Diagnozy sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie pow. grodziskiego* sporządzonej przez PCPR, Grodzisk Maz., marzec 2004r. i www.powiat-grodziski.pl

Spróbujmy scharakteryzować działalność niektórych instytucji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR)

PCPR ma siedzibę w Grodzisku Mazowieckim przy ul. Dalekiej 11a. Jest jednostką organizacyjną wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej, działającej na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz ustawy o pomocy społecznej. Jest jednostką budżetową wyodrębnioną ze Starostwa Powiatowego, powołaną na podstawie Uchwały Rady Powiatu Grodziskiego nr 30/99 z dnia 25 marca 1999 r. do wykonywania powiatowych zadań pomocy społecznej oraz zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej. W ramach stosownych ustaw PCPR udziela pomocy wszystkim potrzebującym, w tym również osobom niepełnosprawnym.

Do zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej, a także o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, realizowanych przez PCPR na rzecz osób niepełnosprawnych należy w szczególności:

- 1) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- 2) opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, w tym również problemów środowiska osób niepełnosprawnych,
- 3) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach, prowadzenie poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej i poradnictwa specjalistycznego,
- 4) określenie sposobu zagospodarowania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na pomoc osobom niepełnosprawnym,

- 5) organizowanie i zapewnienie funkcjonowania powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 6) opracowanie i realizacja, zgodnych ze strategią rozwoju województwa, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- 7) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,
- 8) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej,
- 9) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
 - f) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Ponadto ze zleconych samorządowi zadań, należących do Starosty Powiatu, PCPR realizuje zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej polegające na:

- zwrocie pracodawcom kosztów wynagrodzeń wraz ze składkami ZUS,
- częściowej refundacji kosztów związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- udzielaniu pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, umarzaniu pożyczek udzielonych osobom niepełnosprawnym na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Wykonanie przez PCPR wskazanych wyżej zadań przedstawia się następująco:

1. Na terenie powiatu grodziskiego działają dwa domy pomocy społecznej prowadzone przez władze powiatu: Dom Pomocy Społecznej dla Osób Starszych w Izdebnie Kościelnym z Filią w Grodzisku Mazowieckim przy ul. 3 Maja 63 i Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku ul. Piasta 5 dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. Dom w Izdebnie Kościelnym i Filia w Grodzisku Mazowieckim zapewniają swoim podopiecznym pomoc medyczną, stałą opiekę i pielęgnację.

gnację, zaspakajają ich potrzeby społeczne, bytowe, religijne, kulturalne i edukacyjne. Pensjonariusze tych domów korzystają z różnych form terapii zajęciowej. Dom w Izdebnie Kościelnym zamieszkuje 35 osób, a dom koedukacyjny w Grodzisku Mazowieckim 20 osób. Obydwa domy nie spełniają wymogów unijnych, dostosowanie ich ma nastąpić w 2006 r. Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy w Milanówku jest również placówką koedukacyjną. Mieszka w nim 45 pensjonariuszy. Dom ten spełnia standardy Unii Europejskiej, zniesione są w nim wszelkie bariery architektoniczne. 40 miejsc w tym domu dotowanych jest przez wojewodę. Placówka ta posiada pokoje dla osób ubiegających się o pobyt pełnopłatny, ponadto zatrudnia wysoko wykwalifikowaną kadrę, która zapewnia szeroki wachlarz usług specjalistycznych. W ramach zajęć rehabilitacyjnych dom prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej dla 30 osób. Zgodnie z Zarządzeniem nr 23/2004 z dnia 02.03.2004 r. Starosty Grodzkiego średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym wynosił w 2004 r. 1667 zł, a średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych w Milanówku wynosił 2068,50 zł zaś zgodnie z Zarządzeniem nr 37/2005 z dnia 17.03.2005 r. Starosty Grodzkiego koszt ten w 2005 r. dla Domu w Izdebnie Kościelnym wynosił 1699 zł a dla Domu w Milanówku 2128 zł.

2. W okresie od 1 stycznia 2001 r. do 30 kwietnia 2004 r. PCPR wydało łącznie 302 decyzje, dotyczące umieszczenia osób w odpowiednim domu pomocy społecznej, w tym 180 decyzji kierujących i 122 decyzje kwalifikujące. Od 1 maja 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej kompetencje wydawania decyzji, kierujących osoby do domów pomocy społecznej, otrzymały gminy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o umieszczenie w domu pomocy społecznej (DPS).

Tabela 4. Ilość decyzji wydanych przez PCPR dotyczących umieszczenia osób w DPS w okresie od 1 stycznia 2001 r. do 30 kwietnia 2004 r.

Rok	Ogółem	Ilość decyzji	
		kierujących osoby do DPS	kwalifikujących osoby do DPS
2001	60	32	28
2002	123	84	39
2003	115	60	55
2004	4	4	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR z lat 2001, 2002, 2003, 2004.

3. W siedzibie PCPR niepełnosprawni mieszkańcy powiatu grodziskiego bądź ich opiekunowie mogą skorzystać z bezpłatnych porad prawnika (we wtorki i piątki od 15⁰⁰ do 17⁰⁰) oraz psychologa (w poniedziałki i czwartki od 15⁰⁰ do 17⁰⁰).
4. Co roku PCPR sporządza raport, w którym określa zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, na które zostaną przeznaczone środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Następnie Rada Powiatu po akceptacji raportu podejmuje w tej sprawie stosowną uchwałę. Na ten cel otrzymano z PFRON następujące środki:
 - w 2003 r. – 1105394 zł,
 - w 2004 r. – 1273495 zł,
 - w 2005 r. – 1301687 zł⁹.
5. W 2004 r. działający w ramach PCPR, Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności przygotował program samorządowy dla powiatu grodziskiego „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej”, który Rada Powiatu Grodziskiego przyjęła do realizacji Uchwałą Nr 90/2004 z dnia 25 marca 2004 r.
6. PCPR współpracuje z organizacjami pozarządowymi i fundacjami, działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej. Każdego roku Rada Powiatu Grodziskiego uchwała na dany rok kalendarzowy program współpracy powiatu grodziskiego z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (organizacjami pozarządowymi).
7. PCPR realizuje również całokształt prac związanych z obsługą zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, a mianowicie:
 - a) dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

W latach 2000–2004 ubiegało się o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach łącznie 1816 osób, w tym 1205 osób niepełnosprawnych i 611 opiekunów. PCPR przyznał dofinansowanie 1329 osobom na łączną kwotę 666173 zł. Skorzystało z dofinansowania 1235 osób, w tym 607 dorosłych niepełnosprawnych i 294 ich opiekunów oraz 185 dzieci niepełnosprawnych i 149 ich opiekunów. Łączna kwota dofinansowania do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w tych latach, jaka została wypłacona organizatorom turnusów, wynosiła 616724 zł (tab. 5 i 6). W latach 2000–2004 nie wyjechały na turnus rehabilitacyjny, mimo przy-

⁹ BIFRON nr 3–4 (53–54) Biuletyn informacyjny, kwiecień 2005, Wydawca: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Redakcja: Wydział Programowania Pomocy Publicznej i Analiz, s. 9.

znanego dofinansowania łącznie 94 osoby (w 2000 r. – 5 osób, w 2001 r. – 6 osób, w 2003 r. – 47 osób, w 2004 r. – 36 osób).

Tabela 5. Dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2000–2004

Lata	Liczba osób ubiegających się o dofinansowanie			Przyznano dofinansowanie		Skorzystało z dofinansowania (wyjechało na turnus)	
	Razem: ON + opiekunowie	Liczba ON	Liczba opiekunów	Razem: ON + opiekunowie	Kwota dofinansowania	Razem: ON + opiekunowie	Kwota dofinansowania
2000	282	190	92	243	114114	238	111696
2001	296	206	90	201	103816	195	100358
2002	400	265	135	178	87780	178	87400
2003	402	259	143	360	179771	313	155535
2004	436	285	151	347	180692	311	161735
Ogółem	1816	1205	611	1329	666173	1235	616724

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR z lat 2000, 2001, 2002, 2003, 2004.

Tabela 6. Liczba osób, które skorzystały z dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2000–2004

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004
Liczba dorosłych ON	114	92	77	170	154
Kwota dofinansowania w tys. zł	57	53	43	94	89
Liczba opiekunów ON	39	38	42	92	83
Kwota dofinansowania opiekunów ON w tys. zł	13	14	16	35	34
Liczba dzieci niepełnosprawnych	47	37	32	27	42
Kwota dofinansowania w tys. zł	28	23	18	16	26
Liczba opiekunów dzieci	38	28	27	24	32
Kwota dofinansowania opiekunów w tys. zł	13	11	10	10	13

Źródło: jak w tab. 5.

- b) zajmuje się dofinansowaniem likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz barier w komunikowaniu się i technicznych.

W latach 2000–2004 ubiegało się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych łącznie 39 osób, w tym 28 dorosłych osób niepeł-

nosprawnych i 11 dzieci niepełnosprawnych. PCPR przyznał dofinansowanie 15 osobom na łączną kwotę 137168,36 zł, w tym 10 dorosłym osobom niepełnosprawnym (77957,36 zł) i 5 dzieciom (59211 zł).

W latach 2000–2004 ubiegało się o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych łącznie 57 osób, w tym 48 dorosłych osób niepełnosprawnych i 9 dzieci niepełnosprawnych. PCPR przyznał dofinansowanie 42 osobom, w tym 36 dorosłym osobom niepełnosprawnym (60151 zł) i 6 dzieciom (57414 zł).

- c) zajmuje się dofinansowaniem sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

W latach 2003–2004 z dofinansowania do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych skorzystało za pośrednictwem organizacji pozarządowych, działających na terenie powiatu grodziskiego 337 osób niepełnosprawnych. Na to zadanie zostało wykorzystane 119551 zł. Ponadto w latach 2003–2004 z dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i zaopatrzenia w środki ortopedyczne oraz środki pomocnicze skorzystało 217 osób niepełnosprawnych (wniosków wpłynęło 245), w tym 50 dzieci i 167 osób dorosłych na łączną kwotę 174796 zł.

- d) Na terenie powiatu grodziskiego w latach 2000–2001 funkcjonował jeden Warsztat Terapii Zajęciowej. Działał on przy Dziewiarskiej Spółdzielni Inwalidów „Malwa” w Grodzisku Mazowieckim ul. Traugutta 40. Każdego roku w zajęciach tego Warsztatu uczestniczyło 25 osób niepełnosprawnych. Środki na utrzymanie Warsztatu pochodziły z PFRON w kwocie 352 tys. zł zarówno w 2000, jak i 2001 r. Od 2002 r. na terenie powiatu, oprócz wymienionego wyżej warsztatu działa Warsztat Terapii Zajęciowej, mieszczący się w Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku ul. Piasta 5. W zajęciach tego Warsztatu uczestniczyło 20 osób niepełnosprawnych. W 2002 r. środki finansowe na utrzymanie dwóch warsztatów przekazywane przez PFRON wynosiły 633420 zł.

W roku 2003 Warsztat Terapii Zajęciowej w Milanówku zwiększył liczbę uczestników i prowadził rehabilitację dla 30 osób. Ogólna liczba uczestników w obydwu warsztatach w tymże roku wynosiła 55. Środki przeznaczone na utrzymanie warsztatów przekazane przez PFRON wynosiły wtedy 633420 zł a faktycznie wydatkowane 676850 zł. W 2004 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie na wniosek Warsztatu Terapii Zajęciowej działającego w Grodzisku Maz. przy Dziewiarskiej Spółdzielni Inwalidów „Malwa” podpisało umo-

wę w sprawie zwiększenia liczby uczestników o dodatkowe 5 miejsc. Od listopada 2004 r. w zajęciach tej placówki uczestniczy już 30 osób. Łączna kwota środków finansowych przekazana przez PFRON na prowadzenie warsztatów wynosiła 737770 zł a faktycznie wydatkowana 803910 zł.

- e) W 2000 r. na terenie powiatu grodziskiego działało 14 Zakładów Pracy Chronionej, w których zatrudnionych było łącznie 680 osób niepełnosprawnych. Z dopłat na refundację kosztów związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz ze zwrotu wynagrodzeń wraz ze składkami ZUS korzystało w tym okresie 11 Zakładów Pracy Chronionej. Od 2001 r. liczba działających na terenie powiatu ZPCH jak również liczba zatrudnionych w nich osób niepełnosprawnych maleje. W 2004 r. funkcjonowało już tylko 11 ZPCH zatrudniających łącznie 572 osoby niepełnosprawne. W latach 2000–2004 liczba wniosków złożonych przez pracodawców z terenu powiatu grodziskiego, zainteresowanych utworzeniem nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych wynosiła 28. W tym okresie podpisano z pracodawcami 20 umów, w wyniku czego utworzono 30 nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych. Łączna wartość środków finansowych, pochodzących z PFRON, wydatkowanych na ten cel wynosiła 761427 zł. Pomimo sporego zainteresowania osób niepełnosprawnych pożyczkami na rozpoczęcie działalności gospodarczej w latach 2000–2004 na terenie powiatu grodziskiego udzielona została tylko 1 taka pożyczka, która została spłacona w całości. W tym okresie umorzonych było 5 pożyczek na łączną kwotę 36170 zł.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Maz., działający w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, został powołany przez Starostę powiatu grodziskiego z dniem 1 stycznia 2001r. i realizuje zadania zlecone powiatowi z zakresu administracji rządowej. Zespół ten na mocy porozumienia między powiatami obejmuje swoim zasięgiem powiat grodziski, powiat pruszkowski oraz powiat warszawski zachodni. Zajmuje się wydawaniem: orzeczeń o niepełnosprawności do celów nierentownych dla osób dorosłych i dzieci, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności znacznym, umiarkowanym i lekkim, orzeczeń do ulg i uprawnień oraz wydawaniem legitymacji. W wymienionych wyżej orzeczeniach osoby niepełnosprawne uzyskują również wskazania do: za-

trudnienia, szkolenia, uczestnictwa w terapii zajęciowej, skorzystania z systemu pomocy społecznej, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne.

W ramach swej działalności Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności¹⁰ w poszczególnych latach dla powiatu grodziskiego rozpatrzył następującą ilość spraw:

- w 2001 r. rozpatrzono 568 wniosków, z czego 521 pozytywnie i 47 negatywnie,
- w 2002 r. wydano 800 orzeczeń, z czego: dla osób dorosłych 517, w tym 410 pozytywnych i 107 negatywnych: dla dzieci 283, w tym: 180 pozytywnych i 103 negatywne,
- w 2003 r. wydano 1059 orzeczeń, z czego: dla osób dorosłych 700, w tym 548 pozytywnych i 152 negatywne; dla dzieci 359, w tym 267 pozytywnych i 92 negatywne,
- w 2004 r. wydano 635 orzeczeń pozytywnych, w tym dla 333 osób z Grodziska Mazowieckiego, dla 30 osób z Milanówka, dla 8 osób z Podkowy Leśnej, dla 43 osób z Jaktorowa, dla 13 osób z Baranowa i dla 12 osób z Żabiej Woli¹¹.

Powiatowy Urząd Pracy

Powiatowy Urząd Pracy, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, został zobligowany do realizacji niżej wymienionych zadań:

- 1) opracowywania i realizacji, zgodnych ze strategią rozwoju województwa, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- 2) współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami, działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej tych osób,
- 3) pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych ich szkolenia oraz przekwalifikowania,

¹⁰ Porównaj też: J. Borek, R. Grzywacz, W. Rakowski, *Działalność Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu w latach 2000–2004*, „*Studia nad regionem radomskim*” tom II, WSRL, Politechnika Radomska, Radom – Żyrardów 2006.

¹¹ Por. *Strategia rozwiązywania problemów społecznych z zakresu pomocy społecznej. Zasady polityki społecznej powiatu grodziskiego*, PCPR w Grodzisku Maz. 2004 r. s. 13; Sprawozdanie z działalności za 2004 r. Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

- 4) kierowania osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej,
- 5) współpracy z organami rentowymi,
- 6) doradztwa organizacyjno-prawnego i ekonomicznego w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,
- 7) współpracy z właściwym terenowo inspektoratem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

W ramach przedstawionych zadań Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Maz. najwięcej działań podejmuje z zakresie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. Pomoc osobom niepełnosprawnym, w poszczególnych latach. w tej sferze przedstawiała się następująco:

Rok 2001

W wyniku podjętych przez PUP działań pośrednictwa pracy zatrudnienie w Zakładach Pracy Chronionej uzyskały 64 osoby niepełnosprawne, w tym 24 osoby zostały skierowane do pracy subsydiowanej a 40 osób było skierowanych do pracy niesubsydiowanej (nierefundowanej ze środków PFRON). Oferty pracy dla osób niepełnosprawnych złożyły zakłady pracy: Cobra Milanówek, Komandor OW S.A. Reguły, PPHU Andrea Milanówek, MATI Milanówek, TARET Milanówek, PPHU PLASTIMET PANORAMA Leszno, POMONA Grodzisk Maz., PPHU KAMIX Milanówek, Dziewiarska Spółdzielnia Inwalidów „Malwa” ABI POL Sp. z o.o. ZPCH w Warszawie.

Z usług poradnictwa zawodowego skorzystało 5 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w tym 2 kobiety. W poradach grupowych uczestniczyła 1 osoba niepełnosprawna. Z informacji zawodowej nie skorzystała w tym roku żadna osoba. W wyniku działania poradnictwa zawodowego 1 osoba niepełnosprawna ukończyła szkolenie zawodowe, żadna niestety nie podjęła pracy. Szkolenia ukończyły 2 osoby niepełnosprawne, w tym 1 kobieta. Badaniami testowymi była objęta 1 osoba niepełnosprawna.

Rok 2002

W wyniku działań pośrednictwa pracy zatrudnienie uzyskało 51 osób niepełnosprawnych, w tym 24 osoby zostały skierowane do pracy subsydiowanej a 27 osób było skierowanych do pracy niesubsydiowanej. Z usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej nie skorzystała żadna osoba niepełnosprawna, żadna też nie uczestniczyła w szkoleniu.

Rok 2003

W wyniku działań pośrednictwa pracy zatrudnienie uzyskało 40 osób niepełnosprawnych, w tym 21 osób zostało skierowanych do pracy subsydiowanej a 19 osób było skierowanych do pracy niesubsydiowanej. Oferty pracy dla niepełnosprawnych w tym roku złożyły zakłady pracy: Cobra Milanówek ul. Spacerowa 3 a, PPHU Andrea Milanówek ul. Pasieczna 8A, TARET Milanówek ul. Kościuszki 112, MAT ul. Warszawska 18 Milanówek, Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej Milanówek, PPHU PLASTIMET PANORAMA Leszno ul. Fabryczna 9.

Z usług poradnictwa zawodowego skorzystały 4 bezrobotne osoby niepełnosprawne, w tym 3 kobiety. W ramach poradnictwa indywidualnego przeprowadzono 9 rozmów doradczych, z porady skorzystały 3 kobiety niepełnosprawne. W poradach grupowych nie uczestniczyła żadna osoba niepełnosprawna. Z informacji zawodowej również nikt nie skorzystał. W wyniku działania poradnictwa zawodowego 1 osoba niepełnosprawna przebyła szkolenie zawodowe.

Rok 2004

W wyniku działań pośrednictwa pracy zatrudnienie uzyskało 10 osób niepełnosprawnych, w tym 4 osoby zostały skierowane do pracy subsydiowanej, a 6 osób było skierowanych do pracy niesubsydiowanej. Oferty pracy dla niepełnosprawnych w tym roku złożyły zakłady pracy: MAT ul. Warszawska 18 Milanówek, Komenda Powiatowa Policji w Grodzisku Maz., GROT ATECH Warszawa AL. Krakowska 110/114, DPL Milanówek ul. Spacerowa.

Z usług poradnictwa zawodowego – poradnictwa grupowego wg kategorii problemu zatrudnienie i z informacji zawodowej w ramach zorganizowanych grup skorzystała 1 bezrobotna osoba niepełnosprawna. W wyniku działania poradnictwa grupowego 2 bezrobotne kobiety niepełnosprawne podjęły pracę.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Na poziomie gmin pomocy osobom niepełnosprawnym udzielają Ośrodki Pomocy Społecznej. Na terenie powiatu grodziskiego działa ich sześć. W latach 2001–2004 wymienione ośrodki objęły pomocą w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych od 1138 osób niepełnosprawnych w 2001 r. do 982 w 2004 r. (tab. 7).

Tabela 7. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w powiecie grodziskim w latach 2001–2004

Gminy	2001	2002	2003	2004
Grodzisk Maz.	492	541	556	413
Milanówek	246	236	276	250
Podkowa Leśna	43	46	47	43
Jaktorów	106	119	147	83
Baranów	134	154	133	70
Żabia Wola	117	154	132	123
Razem powiat	1138	1250	1291	982

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych w poszczególnych Ośrodkach Pomocy Społecznej.

W ramach pomocy społecznej osobom tym były wypłacane: renty socjalne, zasiłki stałe, zasiłki stałe wyrównawcze, zasiłki okresowe, zasiłki okresowe macierzyńskie, zasiłki pielęgnacyjne, zasiłki celowe (na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, zwrot kosztów związanych z dojazdem na rehabilitację i do specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, zakup leków, pokrycie kosztów leczenia), zasiłki celowe specjalne (na pokrycie kosztów rehabilitacji dziecka) i zasiłki rodzinne. Ponadto osoby niepełnosprawne korzystały z pomocy rzeczowej (dożywianie dzieci niepełnosprawnych w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach specjalnych, kolonie dla tych dzieci), z usług opiekuńczych: bytowych i pielęgnacyjnych oraz z pomocy w formie pracy socjalnej polegającej na poradnictwie, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, pomocy w załatwianiu formalności związanych z uzyskaniem sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.

Polityka społeczna pow. grodziskiego wobec osób niepełnosprawnych. Kierunki działań planowanych w przyszłości

W ostatnich latach problematyka osób niepełnosprawnych zajmuje coraz ważniejsze miejsce w polityce społecznej realizowanej w powiecie grodziskim, dotyczy ona bowiem, zgodnie z danymi NSP z 2002 r., 12,4% społeczeństwa powiatu. Władze samorządu powiatowego podejmują działania zmierzające do poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych oraz do ich integracji ze środowiskiem lokalnym. Wyrazem tego są, między innymi uchwalone w dniu 25 marca 2004 r. przez Radę Powiatu Grodzkie-

go dokumenty: „Strategia rozwiązywania problemów społecznych z zakresu pomocy społecznej”, w której problemy środowiska niepełnosprawnych znajdują swoje odbicie oraz Program samorządowy dla powiatu grodziskiego „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej”.

Powiatowa strategia integracji i polityki społecznej

Dokument o nazwie „Strategia rozwiązywania problemów społecznych z zakresu pomocy społecznej” został przyjęty do realizacji przez Radę Powiatu Grodziskiego Uchwałą Nr 89/2004. Obejmuje on swoim zasięgiem okres 7 lat. Zawiera diagnozę problemów społecznych, występujących na terenie powiatu grodziskiego, w tym problemów zbiorowości osób niepełnosprawnych; krótką charakterystykę infrastruktury społecznej, zadania i strukturę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, wskazuje na powiatowe i gminne jednostki pomocy społecznej działające na terenie powiatu, a także instytucje i organizacje współpracujące i działające na rzecz dysfunkcyjnych grup społecznych. Ponadto opracowanie to przedstawia aktualny system rozwiązań w zakresie poszczególnych problemów społecznych oraz kierunki rozwoju pomocy społecznej w powiecie grodziskim do roku 2010.

W ramach rozszerzonej oferty dla osób niepełnosprawnych strategia ta wytycza następujące kierunki działań, jakie są i będą podejmowane w najbliższym czasie przez powiat grodziski. A mianowicie:

- rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym,
- inspirowanie do tworzenia grup samopomocowych, integrujących osoby niepełnosprawne,
- zwiększenie ilości miejsc w Warsztatach Terapii Zajęciowej,
- tworzenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w zakładach pracy chronionej,
- aktywizacja rodzin osób niepełnosprawnych na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym,
- tworzenie bazy danych dotyczącej osób niepełnosprawnych,
- dalsza współpraca z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie grodziskim (Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych, Fundacja Osób Niepełnosprawnych Ruchowo „Godne Życie”, Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej).

Jak wynika z przedmiotowego dokumentu jednym ze strategicznych zadań jakie władze powiatu grodziskiego zamierzają zrealizować do 2010 roku jest utworzenie Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W domu tym odbywałyby się spotkania okolicznościowe, prowadzona byłaby działalność kulturalno-społeczna nie tylko dla uczestników, ale i dla mieszkańców, co sprzyałoby integracji jak również przeciwdziałaloby wysoce prawdopodobnej marginalizacji – wykluczeniu osób chorych psychicznie z życia społecznego. Istotną rzeczą, jaką podejmie w najbliższych latach PCPR, działający w imieniu władz powiatu będzie również stworzenie programów dążących do wdrożenia zintegrowanych systemów pomocy i opieki specjalistycznej, dotyczącej kompleksowej pomocy osobom chorym psychicznie, jak i starszym. Szczegółowe działania, jakie są i będą realizowane na rzecz zbiorowości osób niepełnosprawnych zostały zawarte w Programie „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej”.

Program Powiatu „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej”

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich integracji w społeczności lokalnej, stanowiący obecnie integralną część strategii rozwiązywania problemów społecznych, istniał w powiecie grodziskim już od 2002 r. Zgodnie z wymogami ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych został, po aktualizacji, przyjęty i zatwierdzony przez Radę Powiatu Grodziskiego Uchwałą Nr 90/2004. Program ten jest pierwszą próbą kompleksowego spojrzenia na problemy osób niepełnosprawnych i planowego ich rozwiązywania w powiecie grodziskim. Zadania programu koncentrują się na skuteczności działań zapobiegających niepełnosprawności oraz ograniczeniu jej skutków fizycznych, psychologicznych i społecznych. Program zakłada konieczność: integracji społecznej, wyrównywania szans poprzez dostępność do edukacji, zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia; przewiduje również w działaniach realizacyjnych współpracę administracji samorządowej wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych, działających w powiecie na rzecz niepełnosprawnych i służb statutowo realizujących zadania rehabilitacji. Program ten ma charakter otwarty i w miarę pogłębiania wiedzy dotyczącej problemów niepełnosprawnych będzie ulegał weryfikacji i dostosowaniu zmodernizowanych wersji do aktualnych potrzeb.

Został opracowany w oparciu o niżej wymienione obowiązujące ustawodawstwo:

- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 97. poz. 776 z późn. zm.),
- Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych uchwaloną przez Sejm 1 sierpnia 1997r.,
- Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych ONZ, obowiązujące w Polsce (Rezolucja Nr 48/96 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 20 grudnia 1993 r. opublikowana w Polsce w 1996 r.),
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91. poz. 578 z późn. zm.),
- ustawę o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106. poz. 668 z późn. zm.),
- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej art. 68 ust. 3 art. 69.

Główne założenia programu:

- 1) działania na rzecz osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną,
- 2) działania wobec osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia podejmowane z poszanowaniem suwerenności jednostki i zachowaniem jej praw do dokonywania samodzielnych wyborów i partnerskiego udziału w życiu społecznym,
- 3) prawo do samodzielnego, aktywnego i niezależnego życia oraz korzystania z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu ludności na zasadzie równości bez względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności,
- 4) polityka powiatu wobec osób niepełnosprawnych jako ważny element polityki społecznej i gospodarczej,
- 5) założenie polityki powiatu grodzickiego wobec osób niepełnosprawnych, dążenie do kompleksowego działania uwzględniającego potrzeby psychofizyczne, społeczne i duchowe tych osób oraz stwarzanie im możliwości integracji społecznej,
- 6) zakres i stopień realizacji w/w polityki uzależniony jest od sytuacji gospodarczej i dokonanych wyborów przedsięwzięć uznanych za najważniejsze, natomiast przewidziane do najszybszej realizacji inne zadania realizowane będą w dłuższej perspektywie czasowej.

Najważniejsze zadania programu:

- 1. Zebranie jak najpełniejszych informacji o osobach niepełnosprawnych z powiatu grodziskiego i ich sytuacji** tj. ustalenie liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren powiatu grodziskiego, ich wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania (wieś, miasto), stopnia niepełnosprawności, rodzaju schorzenia, sytuacji materialnej – źródła utrzymania, rodziny. Określenie tych danych pozwoli na ustalenie hierarchii potrzeb osób niepełnosprawnych. Aktualnie nie jest znana władzom powiatu prawidłowa liczba osób niepełnosprawnych, żyjących w powiecie, gdyż osoby te nie są objęte odrębną statystyczną ewidencją. Informacje, jakimi dysponuje powiat ograniczają się do osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo, bezrobotnych, korzystających ze świadczeń opieki społecznej, dzieci i młodzieży realizującej obowiązek szkolny.
- 2. Budzenie świadomości społeczeństwa na temat potrzeb, możliwości i praw osób niepełnosprawnych i ich wkładu w życie społeczne** tj.:
 - wykorzystanie już istniejących programów w lokalnym radiu „Bogoria” do publikowania i rozpowszechniania materiałów informacyjnych, edukacyjnych i prawnych, dotyczących osób niepełnosprawnych,
 - propagowanie problemów integracji społecznej osób niepełnosprawnych na łamach lokalnej prasy.

W efekcie społeczeństwo uświadomi sobie, bądź pogłębi wiedzę o tym, że osoby niepełnosprawne są wśród nas, mają takie same prawa i potrzeby jak każdy, ale mają trudniejszy dostęp do ich egzekwowania.
- 3. Profilaktyka i oświata zdrowotna** tj.:
 - rozszerzenie działań dotyczących wczesnej diagnozy i rehabilitacji dzieci ze szczególnymi potrzebami rozwojowymi oraz opieki nad kobietą w ciąży z grupy wysokiego ryzyka (dbałość o stan zdrowia, unikanie używek typu alkohol, papierosy, narkotyki),
 - potrzeba prowadzenia profilaktyki zdrowotnej oraz ochrony środowiska naturalnego, pracy i zamieszkania, co zmierzać będzie do wyeliminowania lub znacznego ograniczenia niepełnosprawności,
 - prowadzenie akcji propagujących ograniczenia skutków i zapobieganie wypadkom, zwłaszcza drogowym, będących przyczyną powstawania niepełnosprawności.
- 4. Leczenie i pomoc terapeutyczna – wczesna interwencja i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym związanym z pojawieniem się niepełnosprawności, rehabilitacja i usługi rehabilitacyjne, zaangażowanie w pomoc ułatwiające samodzielne funkcjonowanie** tj.:

- stworzenie możliwości wczesnego wykrywania, diagnozowania i interwencji medycznej i psychologicznej w celu zapobiegania, eliminowania lub zminimalizowania skutków niepełnosprawności,
- opieka medyczna nad osobą niepełnosprawną i procesem jej leczenia,
- zapewnienie możliwości korzystania z zabiegów rehabilitacyjnych,
- zapewnienie środków technicznych i przedmiotów ortopedycznych, kompensujących utracone funkcje i ułatwiających samodzielne funkcjonowanie,
- stworzenie osobom niepełnosprawnym powszechnych i dostępnych możliwości korzystania z usług rehabilitacyjnych,
- zwracanie coraz większej uwagi na udział rodzin w kontynuacji procesu rehabilitacji,
- zorganizowanie profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych na etapie pojawienia się w rodzinie osoby niepełnosprawnej.

5. Dostępność do różnych form edukacji – w warunkach integracji, a tam gdzie jest to uzasadnione interesem dziecka – w szkole specjalnej tj.:

- podejmowanie działań, ułatwiających osobom niepełnosprawnym (dzieciom i młodzieży) uczęszczanie do ogólnie dostępnych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, na równi ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami i razem z nimi. Dzieci, których ograniczenie funkcji poznawczych i ograniczony rozwój intelektualny stanowi barierę w sprostaniu nauce w ogólnie dostępnej szkole, powinny być kierowane do szkół specjalnych lub klas integracyjnych, które mają dostosowane treści i metody oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z opieki psychologicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej. W przypadku tym ważne jest by dzieci nie musiały uczyć się w oderwaniu od rodziny,
- określenie ile dzieci i młodzieży niepełnosprawnej podlega obowiązkowi szkolnemu i które z nich mogą podjąć naukę najbliższej miejsca zamieszkania (takie działania pozwolą określić skalę problemu i kierunek działań),
- organizowanie różnych form zajęć i imprez integracyjnych, w których uczestniczyć będą dzieci niepełnosprawne i ich sprawni rówieśnicy (festyny, pikniki, zawody portowe, zabawy karnawałowe). Zajęcia takie uczyłyby tolerancji dla drugiego człowieka i akceptacji jego odmienności. Kadra pedagogiczna szkół specjalnych powinna wspierać

takie działania. Partnerem w realizacji takich zadań mogą być stowarzyszenia i organizacje pozarządowe,

- organizowanie dla dzieci niepełnosprawnych nauki i młodzieży niepełnosprawnej praktycznej nauki zawodu na terenie powiatu grodzkiego.

6. Poradnictwo i szkolenie zawodowe tj.:

- prowadzenie poradnictwa zawodowego, którego celem jest określenie zawodów najbardziej odpowiednich dla ludzi niepełnosprawnych (odpowiednia analiza i ocena zdolności i możliwości osoby niepełnosprawnej pozwoli na dokonanie wyboru zawodu dostosowanego do predyspozycji),
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia poprzez kierowanie osób niepełnosprawnych na odpowiednie dla nich szkolenia zawodowe.

7. Zatrudnienie uwarunkowane aktywnością, możliwościami psychofizycznymi i przygotowaniem zawodowym tj.:

- pomoc osobom niepełnosprawnym w znalezieniu zatrudnienia w Zakładach Pracy Chronionej,
- wspieranie działań przyczyniających się do zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, a także otwierających samodzielną działalność gospodarczą,
- promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych i wspieranie fachową radą i pomocą pracodawców decydujących się na zatrudnienie tych osób, zwłaszcza w początkowym etapie ich zatrudnienia,
- rozważenie w przyszłości przez Starostwo utworzenia Warsztatu Terapii Zajęciowej, po uprzedniej analizie rozmiaru zapotrzebowania na uczestnictwo osób niepełnosprawnych w zajęciach WTZ i stopnia zaspakajania tych potrzeb przez istniejące już Warsztaty w Grodzku Maz. i Milanówku.

8. Wspieranie rodzin z osobami niepełnosprawnymi tj.:

- angażowanie organizacji pozarządowych do realizacji tego zadania,
- zorganizowanie w przyszłości Centrum Wsparcia i Informacji dla Osób Niepełnosprawnych jako rozwijanie pozainstytucjonalnej formy pomocy w rozwiązywaniu życiowych problemów dnia codziennego, rehabilitacyjnych i tworzenia nieformalnych grup, które łączą te same problemy. Osoby niepełnosprawne mogłyby spotkać się raz w tygodniu, wymieniać poglądy, a także korzystać z fachowych porad.

9. Usuwanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i informacyjnych

- 1) Zasada dostępności jest fundamentalnym przesłaniem dla społeczeństwa równoprawnego, w którym osoby niepełnosprawne, dzięki uła-

twieniom, są w stanie godnie funkcjonować oraz realizować swoje życiowe potrzeby i należne im prawa. Dlatego istotnym elementem strategii działań powiatu na rzecz integracji osób niepełnosprawnych jest usuwanie barier, utrudniających lub nawet uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym samodzielne dotarcie do szkoły, pracy czy biur, instytucji, a także sklepów. Ważnym w tej kwestii zadaniem jest likwidacja barier architektonicznych: w pasmach ulic, instytucjach służby zdrowia, w szkołach i przedszkolach, obiektach sportowych i kulturalnych. Likwidacja tego rodzaju barier w powiecie grodziskim przedstawiała się, zatem następująco (stan na koniec 2003 r.):

- a) budynki urzędów państwowych i placówek samorządowych – na 18 obiektów tylko 3 były przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych,
 - b) Ośrodki Pomocy Społecznej – na 5 obiektów przystosowany był 1,
 - c) szkoły i przedszkola – na 39 obiektów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych było 10 obiektów,
 - d) banki – na 9 obiektów przystosowanych było 6 budynków,
 - e) poczty – na 7 obiektów 3 przystosowane były całkowicie i 1 częściowo,
 - f) dworce kolejowe – na 5 obiektów 4 były przystosowane,
 - g) kina – na 2 obiekty, przystosowane było 1,
 - h) obiekty sportowe – 4, przystosowane były wszystkie,
 - i) kościoły – na 11 obiektów, 7 przystosowanych było całkowicie i 1 częściowo,
 - j) sklepy i placówki handlowe – łącznie 243, z czego 112 było przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
 - k) budynki Zakładów Opieki Zdrowotnej – na 17 obiektów, 11 było przystosowanych.
- 2) Zgodnie z Prawem Budowlanym nowo powstające obiekty użyteczności publicznej mają zapewnioną dostępność dla osób niepełnosprawnych, istniejące zaś obiekty podlegają w powiecie systematycznemu przystosowywaniu.
 - 3) Ciągi komunikacyjne Grodziska Maz., Jaktorowa i Podkowy Leśnej mają podjazdy, obniżone krawężniki, sygnalizację świetlną i dźwiękową natomiast w Żabiej Woli i Milanówku główne szlaki mają sygnalizację świetlną, zaś Baranów nie posiada takiej sygnalizacji.
 - 4) Osoby niepełnosprawne mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych występujących w miejscu zamieszkania oraz barier w komunikowaniu się i technicznych. Należy jednak zauważyć, że środki finansowe przeznaczane na ten cel,

pochodzące z PFRON są niewystarczające. W okresie 2000–2004 tylko 38% ubiegającym się przyznano dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych. Znacznie lepiej przedstawiała się sytuacja w zakresie dofinansowania likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych, gdyż 74% ubiegających się otrzymało tego rodzaju dofinansowanie.

- 5) Środki komunikacji masowej nie są przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych. Powiat nie posiada autobusów niskopodłogowych oraz z informacją świetlną i dźwiękową, stąd zachodzi potrzeba stopniowego przystosowania komunikacji miejskiej (autobusy przystosowane do przewożenia osób na wózkach, a dla niewidomych wyposażone w informatory głośnomówiące), wykorzystanie np. mikrobusu Warsztatu Terapii Zajęciowej przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych na wózkach na zasadzie systemu taxi (z wcześniejszym powiadomieniem), likwidacji barier w placówkach użyteczności publicznej (systematycznie w miarę prowadzonych remontów), a w tworzeniu nowych obiektów dostosowanie infrastruktury do obowiązujących standardów. W tym również zadbanie o prawidłowe wyposażenie placów gier i zabaw, tak żeby uchronić dzieci od narażania na powstanie niepełnosprawności.

10. Ochrona socjalna i ekonomiczna

Działania powiatu w tym zakresie zmierzać będą do:

- zagwarantowania równych szans do rozwijania osobistej autonomii, samodzielności ekonomicznej i integracji społecznej,
- przeciwdziałania marginalizacji lub dyskryminacji osób niepełnosprawnych.

11. Zapewnienie równej dostępności do uprawiania sportu, zajęć rekreacyjnych, realizacji potrzeb kulturalnych, uczestnictwa w życiu religijnym tj.:

- zadbanie o aktywny udział osób niepełnosprawnych w ogólnych imprezach, zawodach, rajdach, festynach,
- zadbanie o umożliwienie odbioru imprez osobom wymagającym specjalnych technik porozumienia się (np. głuchym),
- wspieranie działań organizacji pozarządowych, które w swych zakresach aktywności mają zadania na rzecz integracji osób niepełnosprawnych.

Powyższy Program samorządowy dla powiatu grodziskiego „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej” wytycza kierunki, a jego cele i zadania są i będą realizowane sukcesywnie. Warunkiem jednak efektywnego realizo-

wania wskazanych wyżej kierunków jest koordynacja działań i wzajemna współpraca adresatów i potencjalnych uczestników Programu z realizatorami poszczególnych zadań. Konieczna, zatem jest szeroka promocja Programu, co czynimy niniejszym i dostępność do informacji na jego temat. Planowane jest w związku z tym utworzenie Powiatowego Punktu Konsultacyjnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, a także innych uczestników programu: pracodawców, mających zamiar zatrudnić osoby niepełnosprawne, wolontariuszy i wszystkich, którzy chcą brać udział w kształtowaniu postaw społecznych, dających możliwość wyrównywania szans osobom niepełnosprawnym. Realizacja tego programu będzie stale obserwowana i dostosowywana do zmieniających się potrzeb, tak aby powiat grodzicki był przyjazny dla osób niepełnosprawnych.

Oprócz opisanych wyżej: „Strategii rozwiązywania problemów społecznych z zakresu pomocy społecznej” oraz Programu „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej” powiat grodzicki posiada również opracowane, w oparciu o w/w dokumenty, projekt} (propozycje) programów dotyczących osób niepełnosprawnych, na realizację których będzie starał się pozyskać środki unijne z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projektami tymi są:

1. Aktywne Zatrudnienie „PRIOR TEMPORE”,
2. Powiatowy Punkt Informacyjny Dla Osób Niepełnosprawnych – Okienko Konsultacyjno-Informacyjne,
3. „Galeria Równych Szans”,
4. Informator Internetowy,
5. KOORDYNATOR – Sejmik Osób Niepełnosprawnych Powiatu Grodzickiego,
6. Przewozy Rehabilitacyjne,
7. Grodzisk Bez Barrier.

Aktywne Zatrudnienie „PRIOR TEMPORE” jest programem potrzebnym w powiecie grodzickim ze względu na występujący problem bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych. Liczna grupa tych osób jest długotrwale bezrobotna, co roku także przybywa absolwentów Zasadniczej Szkoły Specjalnej, którzy nie znajdują zatrudnienia, gdyż ich kwalifikacje są za niskie w stosunku do oczekiwań pracodawców, osoby niepełnosprawne postrzegane są przez pryzmat obiegowych stereotypów, mają one zaniżoną samoocenę, mniejsze ambicje zawodowe, jak również nie potrafią aktywnie poszukiwać zatrudnienia. Realizacja tego programu przyczyniłaby się więc do:

- wyposażenia osób niepełnosprawnych, bezrobotnych w umiejętności pozwalające na skuteczne poszukiwanie pracy,
- nabycia przez te osoby, w wyniku szkoleń w zakresie nowoczesnej technologii, umiejętności obsługi sprzętu komputerowego, a także innych stanowisk pracy,
- radzenia sobie w symulowanych sytuacjach istniejących w pracy, w sposób, który nawiązywałby do atmosfery zakładu pracy (elementy planowania organizacji pracy własnej, nabycie niezbędnej wiedzy na temat relacji w stosunku do przełożonych, współpracowników i dyscypliny pracy),
- nabycia przez osoby niepełnosprawne umiejętności wykorzystywania nowoczesnych technik informatyczno-komunikacyjnych w procesie pracy (programy magazynowe, programy przystosowane do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej z wykorzystaniem technik komputerowych),
- przejścia przez osoby „sprawne inaczej” treningu personalnego w zakresie efektywnego poszukiwania pracy, nabycia umiejętności praktycznych takich jak: poszukiwanie ofert pracy, pisanie CV, odbywanie interwiew, autoprezentacji, radzenie sobie ze stresem,
- polepszenia jakości życia tych osób poprzez poprawę ich sytuacji ekonomicznej.

Powiatowy Punkt Informacyjny Dla Osób Niepełnosprawnych – Okienko Konsultacyjno-Informacyjne jest programem mającym na celu:

- promowanie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, integralności osobistej i prawa do nie dyskryminowania tych osób ze względu na ich inwalidztwo,
- zwiększenie dostępności w procesie wyrównywania szans we wszystkich sferach życia zawodowego i społecznego (kultura, sport, rekreacja),
- ułatwienie dostępu do informacji i środków komunikacji interpersonalnej,
- poprawę skuteczności dostępu do wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie poradnictwa prawnego, dostępu do: poradnictwa zawodowego, poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i pedagogicznego w aspekcie niepełnosprawności,

- tworzenie bazy danych instytucji i organizacji realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych, zakresu ich działania oraz sposobów załatwiania spraw,
- zorganizowanie udzielania informacji osobom: niewidomym, niewidomym ze sprzężonym kalectwem, niesłyszącym, niepełnosprawnym intelektualnie,
- wspieranie instytucji działających non profit wiedzą fachową i umożliwienie im wymiany doświadczeń,
- organizowanie konferencji i spotkań informacyjnych,
- wspieranie rodzin z osobami niepełnosprawnymi.

Realizacja tego programu jest potrzebna, gdyż na terenie powiatu grodzkiego istnieje zdiagnozowana potrzeba uruchomienia takiego punktu informacyjnego dla osób niepełnosprawnych poszerzonego o poradnictwo zawodowe, rodzinne ale i uwzględniającego różne sposoby komunikacji, werbalne i uniwersalne stosownie do potrzeb. Ponadto w okienku tym następowaloby promowanie omówionego wyżej „Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych”, co sprzytałoby podjęciu współpracy ze wszystkimi, którzy mają wpływ na kształtowanie postaw społecznych, dających możliwość wyrównywania szans osobom niepełnosprawnym.

„Galeria Równych Szans”

Program ten został stworzony ponieważ według opracowanej diagnozy sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych istnieje udokumentowana potrzeba utworzenia w powiecie grodzkim miejsca prezentacji i spotkań dla osób niepełnosprawnych, występuje również potrzeba zmiany na tym terenie postaw społecznych wobec niepełnosprawności i przełamania obiegowych stereotypów postrzegania tych osób jak również pokazywania społeczeństwu możliwości twórczych oraz talentów osób niepełnosprawnych. W wyniku realizacji tego programu nastąpiłaby:

- aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- prezentacja i popularyzacja twórczości „sprawnych inaczej”, przez co osoby te uzyskałyby podwyższenie poczucia własnej wartości i przydatności społecznej,
- integracja społeczna osób niepełnosprawnych.

Ponadto byłaby możliwość spotkania się osób o podobnych problemach, zainteresowaniach, wymiany doświadczeń i poglądów.

Informator Internetowy

Realizacja tego programu, podobnie jak poprzednich, poparta jest zdiagnozowaną potrzebą uruchomienia internetowego punktu informacyjnego dla osób niepełnosprawnych. Program ten w istocie spełniałby prawie identyczną rolę jak „Okienko Konsultacyjno-Informacyjne”, jednak w szczególności dla niepełnosprawnych ruchowo byłby swojego rodzaju dobrodziejstwem. Osoby niepełnosprawne, nie wychodząc z domu, mogłyby tą drogą uzyskać wszystkie interesujące je informacje z całego terenu powiatu grodziskiego.

KOORDYNATOR – Sejmik Osób Niepełnosprawnych Powiatu Grodziskiego

Program KOORDYNATOR opracowano w powiecie grodziskim z następujących powodów:

- 1) decentralizacja środków PFRON spowodowała przeniesienie zadań na samorządy lokalne i rozproszenie działań przy jednoczesnym braku ich koordynacji,
- 2) szereg instytucji w powiecie realizuje swoje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych, ale brak jest spójności tych działań,
- 3) powiat posiada opracowany program działań integracyjnych, ale brak jest koordynatora jego realizacji.

Zatem celem omawianego programu jest:

- zapobieganie marginalizacji społecznej problemów osób niepełnosprawnych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji tych osób ze względu na ich kalectwo,
- utworzenie stanowiska koordynatora działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie,
- identyfikowanie i dokumentowanie potrzeb środowiska niepełnosprawnych, gromadzenie informacji na temat warunków życiowych tych osób,
- badania naukowe dotyczące wszystkich aspektów życia osób niepełnosprawnych, analizowanie barier utrudniających im codzienne funkcjonowanie,
- koordynowanie działań różnych instytucji realizujących elementy polityki społecznej na rzecz niepełnosprawnych,
- czuwanie nad realizacją powiatowego „Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych”,

- współpraca z samorządami lokalnymi w zakresie kształtowania spójnej polityki i społecznej oraz działań na rzecz osób „sprawnych inaczej”,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, których misją jest działanie na rzecz niepełnosprawnych,
- organizacja konferencji, seminariów, służenie radą i występowanie w roli forum i inicjatyw osób niepełnosprawnych.

Przewozy Rehabilitacyjne

Program ten został przygotowany ponieważ występuje potrzeba wsparcia osób niepełnosprawnych z terenu powiatu grodziskiego w dostępie do usług rehabilitacyjnych. Celem omawianego programu jest:

- ułatwienie osobom niepełnosprawnym zamieszkałym w odległych miejscach powiatu dostępu do rehabilitacji medycznej,
- poprawa stanu zdrowia tych osób, kompensowanie dysfunkcji i niwelowanie psychospołecznych skutków niepełnosprawności,
- opieka medyczna nad osobą niepełnosprawną i procesem jej leczenia.

Grodzisk Bez Barrier

Do opracowania tego programu władze powiatu skłonił fakt, że osoby niepełnosprawne mają utrudnione możliwości przemieszczania się do i z pracy, a uwagi na wysokość i nachylenie schodów na kładce nad torami.

Zakończenie

Jak wynika z powyższych dokonań i zamierzeń program, zadaniem którego jest ułatwienie życia osobom niepełnosprawnym w powiecie grodziskim jest bardzo szeroki. Jeżeli inne powiaty w Polsce mają podobne programy i je realizują, jest szansa na to by osoby niepełnosprawne nie odczuwały w życiu codziennym dodatkowych utrudnień, które są przy stosunkowo niewielkich nakładach do usunięcia. Oczywiście ze względu na to, że osoby są dotknięte różnego rodzaju niepełnosprawnością i mieszkają one w różnych miejscach, trudno jest opracować i realizować taki program, który uwzględniałby potrzeby wszystkich osób. Niemniej jednak ewidencja osób niepełnosprawnych, według rodzaju schorzeń, wieku, pozwala na realizację tych programów w takiej kolejności, która obejmuje największą liczbę osób niepełnosprawnych lub też preferuje takie grupy osób, które ze

społecznego punktu widzenia zasługują na szczególną uwagę (np. dzieci). Tak więc punktem wyjścia opracowania rozsądnego programu jest rozeznanie istniejącej sytuacji wśród osób niepełnosprawnych i ich potrzeb. Takie rozeznanie jest możliwe tylko na szczeblu lokalnym i tylko wtedy, gdy władze samorządowe, zarządzające zasobami gminy i powiatu mają w ogóle świadomość istnienia takiej kategorii osób. Niestety w wielu gminach w Polsce takiego rozeznania nie ma, więc trudno realizować program równych szans.

Autorzy nie mają na tym etapie badań rozeznania, które powiaty woj. mazowieckiego mają opracowane programy, dotyczące uaktywnienia osób niepełnosprawnych i większego zintegrowania ich ze społecznością lokalną oraz ułatwienia im codziennego życia. Władze powiatu grodziskiego posiadają taki program i go wdrażają. Zdaniem piszących te słowa program ten jest rozsądny, ponieważ obejmuje praktycznie wszystkie dziedziny życia i angażuje do jego realizacji różne instytucje publiczne i niepubliczne, osoby prywatne i społeczność lokalną. Tylko przy takim założeniu i zaangażowaniu można realizować program integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.

Local Activity for the Benefit of the Disabled

Summary

Focusing on the local government of the Grodzisk Mazowiecki district, the authors build a profile of the disabled population in the area and contrast it with like profiles made for the Mazowieckie Province and for the whole of Poland. Then they analyse the current policies and planned activities for the benefit of the disabled. It has to be admitted that the disabled are insufficiently educated, which limits their contribution to social wealth-building and weakens their motivation to seek jobs. The following agencies and organizations provide assistance to the disabled:

- District Centre for Assisting Families,
- District Employment Office
- District Commission for Assessing Disability and Awarding the Status of a Disabled Person
- Social Assistance Centres,
- Medical and health centres,
- Non-government organizations.